

Minden eddigi társadalom története
osztályharcok története.
Világ proletárjai egyesüljétek!

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

Az iparilag fejlettebb ország a ne-
vésőbb felettnek saját jövője képét
"mutatja". (Marx.)

No. 77. szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 szeptember 25.

Egyes szám ára 2 cent. Helyben 1 cent.

Október első hétfőjén minden szocialista a NÉPAKARAT javára dolgozik!

REPUBLIKÁNUS VESZEDELEM.

Mr. Bryan new yorki beszédében azokra a veszedelmekre hivatkozott, melyek az amerikai népet a republikánus győzelemben érnék. A republikánus párt felemeltetett őt hibáit nem vonjuk kétségbe, azonban azok a hibák csak Bryan demokráciájára veszedelmek, mely pedig minden másnak inkább nevezhető volna, mint demokráciának. A republikánus bönök ellentétjei a demokráta erényei, de egyben mindkét párt megegyez: az osztályuralom fenntartásában. Ezért nem látunk különbséget a republikánus "bönök" és a demokráta "erények" között. Különben is Bryan beszéde volt a legjobb bizonyíték, hogy azok a hibák, amelyekkel ő lát a republikánus pártban, nem igen érintik a munkásosztályt.

Megemlékeztünk már egy ízben az adókérdésről s kimutattuk, hogy az adózás kérdése ránk semmi fontossággal nem bír. Az adókat a kapitalisták fizetik s őket érdekli, hogy többet vagy kevesebbet fizeszenek-e? A republikánus pártot azzal vádolja Bryan első sorban, hogy közelebb állván a "tax payer"-ekhez, azaz közelebb állván azokhoz, kik fogyasztják, mint azokhoz, kik fizetik az adókat természetesen a pazarlókra lesznek. Ujabb hivatalokat állítanak fel, szaporítják a hivatalnokszereget, emelik ezekkel a fizetését, szóval nem takarékoskodnak azzal a pénzzel, mely a kapitalisták profitjából az államtartás költségeire megy. Nem vonjuk kétségbe Bryan vádjának alaposágát s hajlandók vagyunk feltenni, hogy a demokráta kormány jobban takarékoskodna az adófizetők pénzével. A pazarlás büne a kapitalisták kára, a takarékoskodás erénye a kapitalisták haszna. Tehát Bryan a kapitalista érdekek védelmezésében apellál a népre. A kapitalista osztály érdekeit akarja védelmezni a munkásosztályal. A kapitalisták, jogosan vagy jogtalanul, nem tartozik ide, kétségbe vonhatják a demokráta párt takarékoskodását, annyi azonban tény, hogy az Egyesült Államoknak nem egy ízben volt része a demokráta kormányzatban s a munkásosztály a demokráta takarékoságában nem látott semmi előnyt a saját részére. A pazarlás következtében utalt azután Bryan a másik republikánus büne, az adók emelésére. Kiemeli, hogy a republikánus párt az adóztatást áldásnak, a demokráta párt pedig csak szükséges rossznak tartja s így az előbbi minél többet akar az áldásból, az utóbbi annál kevesebbet akar a szükséges rosszból. Csakis annyit, amennyi szükséges. A demokráta esetleges adóreformja igen üdvös lehet a középosztálynak, a tiz-, husz holdas farmereknek, a két-, három segéddel dolgozó kisiparosnak. Tehát ezekhez joggal folyomódhatik segítségért a reform végrehajtásához, de a munkásosztályhoz folyamodni nem jelent egyebet, mint egyik ellenségünknek segédkeztet nyújtani a másik ellen. A történelem azt bizonyítja, hogy az uralkodó osztály mindig egységes volt az elnyomott osztályllyal szemben s ha az uralkodó osztály egyes árnyalatai harcban álltak egymással, egyik vagy másik árnyalat mindig az elnyomott osztályt használta fel eszközként a győzelem érdekében. Bryan tulajdonképpen ezt a játékot akarja megismételni. Mi nem kérünk belőle. Munkásszervezeteket, melyek nem állnak az osztályharc alapján, fel lehet használni erre a célra, mint ahogy ebben a választásban felhasználja Bryan az American Federation of Labor, de nem lehet használni az osztályharcot folytató munkásságot, kik elérkezettnek látják az időt, hogy az egész kapitalista osztály ellen felvegyék a harcot.

A harmadik hibája a republikánusoknak a centralizációra való törekvés. "A Uniók biztosítéka az államnak és a nemzet közt az alkotmányban előirt megkülönböztetés fenntartásában rejlik. A nemzetnek meg van a maga kijelölt hatásköre, az államoknak megvannak a maguk fenntartott jogaik. E felszámolás elismerésével tartható csak fenn az államok és a nemzet közötti egyensúly" — mondja Bryan. Tény, hogy a republikánus párt a politikai centralizációra törekszik. E törekvésében azonban nem tesz egyebet, mint követi a gazdasági centralizáció fejlődését, akarva, nem akarva. Ennek a törekvésnek nem tudta utját szegni Grover Cleveland sem s nem fogja utját vágni Bryan sem. Az Egyesült Államok alkotmánya s az egész politikai berendezkedés megfelelt az akkori idők gazdasági viszonyainak. Azok a gaz-

dasági viszonyok megváltoztak. Az egyes ipari társulatok gazdasági működése ma már nem egy városra vagy államra szorítkozik, hanem kiterjed az egész Egyesült Államokra, sőt az egyes trustok működése, mint az acéltrust, olajtrust, kiterjed az egész világra. Az ipar nem ismer politikai határokat. Bryan politikai decentralizációja tökéletes összhangban van a gazdasági decentralizációt valló elveivel, a republikánusok politikai centralizációja viszont összhangban van az ipar centralizálásával. Ez veszedelem lehet ismét csak a középosztályra, de nem veszedelmes a munkásosztályra, melynek a termelés központosítására szüksége van. Centralizált politikai adminisztrációból lehet csak centralizált ipari adminisztráció, mely megdönti a geográfiai határvonalakat, melyeket a politikai állam fenntartani igyekszik ott, ahol az ipar már régen nem veszi figyelembe.

A republikánus párt negyedik hibája, az imperializmus szintén olyan hiba, melyet a demokráta, ha a kormánygyeplőt kezükbe kerítik, át kell venni. A kapitalizmusnak szüksége van imperializmusra. Legyen az Monroe-doktrína Amerikában, a polgárok érdekeinek védelmezése ürügye alatt más kontinenseken, a lényeg meg fog maradni: a kapitalizmusnak piacra van szüksége; hogy a piacot védje vagy megszerze, nem nélkülözheti a hadsereget. Ugy, amint Bryan sorba tett azokról az eszmékről, melyek a nagykapitalisták szempontjából nem tették őt kívánatosná, le fog tenni arról is, hogy az imperialista törekvéseknek utjába álljon.

Végül a republikánus pártnak legnagyobb büne Bryan szerint az, hogy a szocializmus felé hajlik. Bryan összes érvei közül ez látszik a legvalószínűtlenebbnek s mégis ez jár legközelebb az igazsághoz. De ez a "bün" nem a republikánus párt büne. Ez a kapitalizmus természetében rejlik. A kapitalista rendszer öntudatlanul is lerakja a szocialista rendszer alapját. Mi össztérmelet akarunk, a termelés eszközeinek köztulajdonát. A kapitalizmus központosítja a termelést s mind kevesebb kézbe juttatja a termelés eszközeit s ezáltal mindinkább lehetővé teszi, hogy köztulajdonba menjenek át. A kapitalizmus megöli a versenyt, szétmorzsolja a középosztályt. Ezzel is csak a szocializmus malmára hajtja a vizet, mert az osztályellentéteket élesebbé, az osztályharcot tisztábbá teszi. Tegyen a kapitalizmus bármit, a saját sirtját ássa mélyebbre. Csakis ilyen értelemben hajlik a republikánus párt a szocializmus felé s töressék meg a nagy töke, legyen ismét erős a középosztály, legyen ismét tág tere a versenynek, az eredmény az lesz, hogy akkor meg a demokráta párt fog hajlani a szocializmus felé, mint képviselője a kapitalizmusnak, mely hivatásának betöltésével helyet ad a szocializmusnak. A különbség a demokráta és a republikánusok közt csak annyi, hogy a demokráta újra végig akarja csinálni a tökével azt, amit már egyszer megtett. Vissza akarják vetni, hogy újra fejlődésnek induljon.

A munkásosztályra nézve ez volna a veszedelem. Azonban nem tartunk tőle, mert nem következhetik be. Pártok változhatnak. Republikánusok után következhetnek demokráta, a kapitalizmus fejlődését meg nem akaszthatják. Nem a kapitalizmus simult a politikai pártokhoz, hanem a politikai pártok simultak a kapitalizmushoz.

Ezért megy tökéletesen egyre, hogy Bryan lesz-e az elnök vagy Taft? A Szocialista Munkáspárt mindkettő ellen küzd. A kapitalizmus-sal szemben a szocializmust képviseli.

A LEGUJABB TALALMÁNY.

H. A. Kuhn, a Pittsburg és Westmoreland szénbányatársaság elnöke feltalált egy gépet, amelylyel egy tonna szenet lehet kibányászni és kocsira rakni egy perc alatt. A bányászatonkai módoszerével egy ember 6—10 tonna szenet bányász ki egy nap alatt.

A gép működését megvizsgálták a minap s a vizsgáló bizottság állítása szerint ezer font szenet hányt ki és rakott kocsira egy perc alatt, azaz a feltaláló mondja, ha a gép tökéletesen kész lesz, meggyegyszer annyit szenet bányász ki ugyanannyi idő alatt.

ELVTARSAK

Terjesszék a "Népakarat"-ot.

Az "Industrial Workers of the World" országos kongresszusa.

Az "Industrial Workers of the World" most tartja országos kongresszusát Chicagóban. A Brand's Hallban ülésező kongresszus szeptember hó 21-én, délelőtt 10 órakor vette kezdetét.

26 osztályt 18 küldött képvisel, akik ellen kifogás nem emeltetett.

12 osztályt képviselő 7 küldött ellen azonban kifogást emeltek.

A kongresszuson jelen vannak az amerikai munkásmozgalom legnevesebb alakjai: Dániel De Leon, St. John, Wm. E. Trautman, F. W. Hesselwood, W. J. Pinkerton, K. Katz, Wm. Yates, B. H. Williams, I. J. Cole, Francis, Miller stb.

Az igazoló bizottságba a következő küldöttek lettek megválasztva:

Miss Flynn, Yates, Hertz, Whitehead, J. D. Smith. A bizottság megválasztása után a tárgyalás délután 3 órára halasztatott.

Mint lapzártá után értesülünk, Dániel De Leon a kongresszus nem igazolta.

E hírt csak fentartással közöljük, mert hihetetlennek tartjuk azt, hogy aki a munkásmozgalom érdekében annyit fáradozott, mint Dániel De Leon, munkáskongresszus egyszerűen ignoráljon.

RÉGI NÓTA.

Hogy a munkaadók a munkásvédő törvényeket minduntalan megsértik, nem újság és a munkaügyi hivatal ezt meg is erősíti. New York állam e hivatalának legutóbbi jelentése szerint ugyanis augusztus hónap 93 esetében követtek el kapitalisták súlyos sérelmet a munkásvédő törvények ellen s a 93 eset közül 77-et gyermekek törvényellenes alkalmazása képezi.

A bíróság elé vitt ügyek közül 69 ügyben teljesen bevégzték a vizsgálatot és 39 esetben bizonyosodott be a gyárosok bűnössége; Nyolc esetben visszavonta panaszát a hivatal, nyolc vádat a bíróság nem fogadott el, tizenkét vádlottat pedig felmentettek.

A bíróság az összes esetekben együttvéve 325 dollár büntetést rótt a bűnösökre.

1907 október elsejétől 1908 augusztus 31-ig, a gyárakban, sütődégekben és mosodákban 659 esetben szegtek meg a törvényt a munkaadók, a munkaügyi hivatal megállapítása szerint.

Tárgyalás alá került az említett idő alatt 570 ügy, melyek közül 400 esetben találta bűnösnek a bíróság a munkaadót.

A bűnösökre szabott büntetések összege 4,866 dollár.

A hivatal jelentése szerint a gyermekek törvényellenes alkalmazása a gyárakban fokozatosan csökken, de a nyolc órás munkanapot megállapító törvényt sokkat számos esetben sértették meg, mint az előző évben. Ebből az ügyből kifolyólag a munkaügyi hivatal szigorú rendeletet bocsátott ki a vállalkozókhöz, megtagyván nekik, hogy a törvény rendelkezéseit tartásák. A munkaügyi hivatal hiszi, hogy a rendeletek meg is lesz a kívánt hatása. Mi nem hisszük.

UJ HARCOS.

Eriebe (Pa.) megalakult a "Román ajku szocialista munkások szervezete", mely a S. L. P. elvi nyilatkozatát vallja magának. Román testvéreinknek buzgó munkálkodásához sikert kívánunk.

A REPÜLŐGÉP.

Feszült figyelemmel kíséri minden művelt ember a repülőgép feltalálóját: Zepellin, Delorange, és a Wrightek munkálkodását. Az összes feltalálók közül eddig az amerikai Orville Wright érte el a legnagyobb eredményt, akinek a gépe annyira kifogástalan, hogy a hozzáértők állítása szerint, biztosítja a levegő fölött való uhalmat. Wright tényleg repülőgépet alkotott, mert nem a levegőnél könnyebb gázokkal teltetett gömbbel emelkedik fel a levegőbe, hanem a levegőnél nehezebb géppel, amely szerkezeténél fogva emelkedik, megáll és halad a levegőben. Wright, aki Washingtonban kísérletezett 1 óra, 10 perc és 30 másodpercig maradt a levegőben és repült oda, ahová akart s ez oly óriási eredmény, amely után a repülőgépet gyakorlati célra is alkalmazni könnyű feladat.

ESEMÉNYEK.

A SZTRÁJK-JOG ELLEN. — AKIK KÖNNYEN ADAKOZNAK. — AKINEK NEM KELL AZ ISTEN SEGÍTSÉGE. — MILYEN LEGYEN EGY MUNKÁS SZERVEZET?

A munkás és munkáltató a polgári nemzetgazdászok szerint szabad megegyezés alapján állnak. Ha a bérrabszolgaságról beszélünk, akárhányszor halljuk az ellenérvet: A munkást senki sem kényszeríti munkaerejének eladására. Ha eladja munkaerejét, szabad akaratból teszi s olyan árt kap érte, melyet elfogadni jónak lát; ha egy munkáltatóval nem tud megegyezni a munkabérből, hát ne adja el munkaerejét és így tovább. Arról azonban nem beszélnek, hogy mi történik azzal a munkással, ki munkaerejét nem akarja olyan ártért eladni, amilyent a kapitalista megállapít? Arról hallgatnak, hogy ilyen esetben kénytelen más kapitalistát keresni, ha azzal sem tud megegyezni, mehet a harmadikhoz, a negyedikhez, míg végre az éhség rá nem kényszeríti bármily feltételek elfogadására s így, bár válogathat bizonyos mértékben a kapitalisták között, kiknek eladja magát, végső eredményeképp alá van vetve a kapitalista osztály uralmának. Legfeljebb urat cserélhet, a kölcsönös megegyezés nem jelent egyebet, mint a kapitalista osztály diktálta feltételek elfogadását az éhség kényszerítő hatása alatt.

Szinte fölösleges, hogy mi cáfoljuk meg a szabad megegyezés teóriáját. Megcáfolják tetteikkel azok, kik hirdetik, a kapitalisták érdekeinek védelmezői és hirdetői.

A szabad megegyezés elve alapján amilyen joguk van a kapitalistáknak arra, hogy gyárakat üzemben tartásák vagy lezárják, vagy amilyen joguk van arra, hogy egy munkást felvegyenek vagy elbocsássonak, vagy bizonyos munkabért hajlandók legyenek fizetni vagy megtagadni, a munkásoknak is éppen olyan joguk van, ugyancsak a szabad megegyezés alapján arra, hogy munkaerejüket eladják vagy ne adják el s olyan árakat fogadjanak el érte, amint jónak látanak. Ennek az elvnek alapján egyenlően jogos a lock-out és a strike, azaz a kizárás és a munkabeszüntetés. Azonban míg a kizárás esetén, vagyis abban az esetben, ha a kapitalisták akarták kényszeríteni a munkásokat bizonyos feltételek elfogadására, az állam sohasem foglalt állást a kapitalisták ellen, a sztrájkok alkalmával a politikai végrehajtó hatalom mindig kapható volt a munkások ellen. Sőt egyes országokban, így hetvennyolcvan évvel ezelőtt az Egyesült Államokban is, egyenesen lázadásnak minősítették a sztrájkot s a sztrájkolókkal eszerint is igyekeztek elbánni s csakis évek hosszu során át folytatott szivós harc után lehetett a munkásoknak elismertetni a sztrájk-jogot.

Az azonban a szabad megegyezés "hívei" úgy látszik, nem igen tudnak belenyugodni a sztrájk-jogba. Míg ők a munkások kizárását és a fekete listát egész természetesen tartják, a munkásoknak sztrájkra való jogát mindenképpen korlátozni igyekeznek, az idők változásával mind modernebb eszközökkel s újabb érvék alapján.

A legújabb érv a közönség érdeke. S tegyük hozzá, hogy a legügyesebben felhasználható érv is. Mert ugyan milyen munkakörben ne lehetne megállapítani, hogy a munkabeszüntetésből kifolyólag ilyen vagy olyan közérdek kerülnek veszélybe. Sztrájkolnak a vasutasok: a közönség nem utazhat; a pékek: a közönségnek nincs kenyere; a szénbányászok: a közönség megfagy, nincs gáz, villamosság. És így tovább végtelen változatossággal ugyanazon eredmény: a közönség szenved.

Tehát California állam a közönség érdekeinek védelmezésére, mely ürügy alatt tulajdonképpen a kapitalisták érdekeinek védelmezése húzódik meg nagy szerényen, munkaügyi biztost küldött külföldi tanulmányuttra, hogy ajánlhasson utat-módot a sztrájkok törvényesítésére által való megakadályozására. Harris Weinstock, a munkaügyi biztos áttanulmányozván Német-, Orosz-, Angol-, Francia- és Olaszország munkástörvényeit, a napokban benyújtott egy törvényjavaslatot, mely szerint

1. Mielőtt a munkások sztrájkra lépnének, 30 nappal előzőleg kötelesek értesíteni az állam munkásügyi bizottságát.

2. A bizottság meghívására kötelesek meghatározni követeléseiket, hogy a bizottság meg-

állapítsa, hogy jogosan akarnak-e sztrájkra lépni.

3. Ha a munkások sztrájkot kezdenének a bizottság értesítése nélkül, úgy minden egyes sztrájkoló 25 dollár büntetést fizet.

4. Ha a bizottság határozata ellen hívja sztrájkra a munkásokat bármely munkásszervezet, minden tagra 1000 dollárig terjedő bírság róható.

5. Ha a munkáltatók és munkások meg nem egyeznének, mindkét részről négyes tagu bizottság választatik, mely közös bizottság, a munkaügyi bizottság vezetése alatt hoz határozatot, s e határozat törvényes erővel bír mindkét félre nézve.

Nem tudjuk, hogy California törvényhozása elfogadja-e a javaslatot, mely egyike a legvakmerőbb támadásoknak a sztrájk-jog ellen. A kapitalistáknak ilyen törvényjavaslat ellen bizonyára nem lesz semmi kifogásuk.

A munkásbiztos még tanulmányozni akarja Ausztrália, Új Zéland és Japán munkásviszonyait. Valószínűtlen, hogy e három országból kapitalista ellenes javaslatot küldene Californiába. Ha javaslat törvénynyé válik, a californiai munkásoknak újabb alkalom nyílik, hogy a gyakorlatból merítsék a tanulságot: **A törvényhozás mindenkor az uralkodó osztálynak áll rendelkezésére a munkásosztály ellen.**

Mr. Bauer, a trustmágnás jelentette ki pár évvel ezelőtt, hogy az isten helyesén cselekszik, ha az emberek egy részét gazdagokká teszi, mert ha gazdagok nem volnának a szegényeknek nem nyújthatna alamszínát senki. Valószínűleg e böles mondás hatotta meg New Yorkban Gossard chicagói kapitalistát, ki elvegezővén üzleti ügyeit, körülnézett a Battery Parkban s látván az ott üldögélő munkanélkülieket elhatározta, hogy betölti a gazdagok "hivatását", vagyis alamszínát osztogat. Sorra vette az embereket, hogy van-e pénzre szükségük. S kinek ne volna szükséges pénzre? Mr. Gossard csakhamar szétosztotta a tárcájában levő aprópénzt. Bőkezien adott tul az őt tíz centeseken, sőt akadt olyan is, kinek negyed vagy féldolláros jutott. Elvegezővén a samaritánus munkát, Mr. Gossard szívében a hivatás betöltésének megnyugtató érzésével visszautazott Chicagobá, ahol tovább nyuzza munkásait, hogy legyen miből irgalmaságot gyakorolni.

Az öreg Henry Singer már nem negyeddollárosokat osztogat. Rengeteg vagyona van, melyet az acéliparban szerzett, mint az acéltrustnak egyik részvényese s éveken keresztül az igazgatóság egyik tagja. Ő is be akarta tölteni a gazdagok hivatását; adakozott. Négy gyermeke volt s születésnapj ajándéku mind egyiknek adott 4—4 millió dollárt. Természetesen, hogy az elajándékozott 16 millió dollaron kívül még maradt az ő számára is elegendő.

Hát nem böles az isteni gondviselés, mely szerint kell lenni szegényeknek és gazdagoknak? Miből ajándékozott volna Singer szegény gyermekeinek 16 milliót, ha a munkások zsírján meg nem gazdagodott?

Vannak számosan az emberek között, akik nem szorulnak az isten segítségére. Ezeket a papok rendszeren és alaposan le szokták poszkondiálni a szószéken. És a saját szempontjukból tökéletes igazuk van. Elvégre ha egy veréb sem eshetik le a fáról anélkül, hogy isten szemé rajt ne volna, egyes kitékedés az égi gondviseléssel, ha vagyon és személybiztonságunkat nem bizzuk kizárólag a mindenhatóra. Mert vagy úgy-akarja az égi gondviselés, hogy meglópjának bennünket, akkor hiába mind a emberi óvintézkedés, vagy nem akarja, hogy kárt valljunk, akkor pedig fölösleges az óvintézkedés. És tiszta a sor.

Hanem Mc Dermott tisztelendő atya más-keg gondolkozott. Templomában számtalan nagybecsű ereklyék, töméntelen arany és ezüst neműek voltak felhalmozva az ur szolgálatára s tudta, hogy a tolvajvilágnak fáj a foga ezekre az értéktárgyakra. Miután alapos vitát rendeztetett hitte és józan esze között, úgy találta, hogy az isteni örökösénél hathatósabb ha a (Folytatás a második oldalon.)

NÉPAKARAT

szocialista munkás lap.
A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.
Kiadja
Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség
516 East 6th Street, New York, N. Y.
Megjelen minden kedden és pénteken.
ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre \$3.00
Fél évre 1.00
Negyed évre 0.50
Európába ..... 12 korona.
Egyes szám ára 2 cent.
A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye.
Beszerzésként értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig.

NÉPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America
516 East 6th Street, New York, N. Y.

Ch. ROTHFISHER, National Secretary.
M. ELLER, National Treasurer.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY.

SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00
SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, Friday, Sept 25, 1908

PRESTON-E, VAGY DEBS?

A jelöltek sokasága, mely a szavazóknak rendelkezésére áll az elnökválasztó harcban, egyáltalán nem ok a konfúzióra, sőt ellenkezőleg, segítségül szolgál a választóknak, hogy értelmesen válasszanak.

Taft, a republikánus; Bryan, a demokrata; Watson, a populista; Chafin, a prohibitionista; Higgsen, a függetlenségi párti és Preston, a S. L. P. s Debs, a S. P. elnökjelöltek között, ha választani akar az értelmes szavazó, két csoportot különböztet meg:

Az első csoportba tartozik Taft, Bryan, Watson, Chafin és Higgsen.
A második csoportba tartozik Preston és Debs.

A lista, melynek élén Taft neve van, az erőszaknak a rendszertelenségnek ma létező rendszerét képviseli. Képviseli azoknak következetes és értelmes álláspontját (ha ugyan a társadalmi bünt értelmesnek lehet nevezni), kik azt tartják, hogy szükség van juhokra, kiket felhalnak s farkasokra, kik ezt elvégezzék. Képviseli azoknak következetes álláspontját, kik a kapitalizmust tartják fenn s következésképpen fenntartani mindazon intézményeket, melyek a kapitalizmusból erednek. Logikus álláspontját képviseli a trustoknak, mely összetéri a népet s a politikai államnak, mely törvényeket alkot, hogy ez az összetörés teljes és biztos legyen. Röviden, logikus képviselője annak a felfogásnak, mely a háborút tartja az emberiség normális helyzetének, melyből nincs menekvés.

Az a lista, melynek élén Bryan neve van, szintén a rendszertelenségnek s erőszakosságunk mai rendszerét képviseli azzal a különbséggel, hogy mást akar a nyeregbe ültetni. Következten az értelmetlen álláspontja a társadalmi felfogatóinak. Értelmetlen álláspontja az álmolátoznak, kik látják, hogy a koraht hajó szétmállik és süllyed, de a szivattyúkkal még mindig megmenethetőnek vélik, vagy azoknak, kik látják, hogy a hajótörés, a pusztulás elkerülhetetlen, de típusukkal, a francia XIV. Lajos azt mondják: "Utanam akár a vízözön is jöhét."

Az a lista, melynek élén Watson áll szintén a rendszertelenségnek és erőszaknak rendszerét képviseli, de különbözik Tafttól és Bryanától is. Nem akarja ezt a rendszert így folytatni s nem akar Bryannel foltozni. A foltozt akarja megfoltozni. A furcsaságok furcsaságait képviseli.

Chafin listájára lényegében nem különbözik a három előbbtől. Alapja a kapitalizmus. Szimbóluma azoknak a jól akaró bajt okozóknak, kiket a próféta helyesen jellemzett, hogy békét keresnek, ahol békét nem lehet találni, békéért sírálnak, ahol béke nem lehet. A prohibitionista nem egészen vak. Látja a harcot, a társadalmi harcot maga körül s a khaosban igyekszik kikerülni, a legürésőbb teoriát állítja fel, mely nem állhat meg egy percig sem: t. i. hogy a szesz ital az oka a harcnak.

Higgsen listája is a kapitalizmuson alapszik, mint a többi. Ami a többtől megkülönbözteti, annak az elvnek ignorálása, hogy mikor egy társadalmi rendszer erőfőben van, lehetnek reformok hasznosak s mikor már megérett, a reform annyit ér, mintha valakinek falábara sebtapszt ragasztanak.

Ezeket a listákat gondolkodó ember félredobja.

Nem szavazhat Taft listájára, mely az állatias harcot tartja az emberiség normális helyzetének.

Nem szavazhat Bryan listájára, mely a kapitalista hajót megmenethetőnek véli.

Nem fogadja el Watson listáját, mely a

foltozt akarja foltozni; virágot vár a fától, melynek már fejsze kell.

Nem fogadhatja el Chafin listáját, mely békét akar, ahol békéről szó sem lehet.

Nem fogadhatja el Higgsent, ki a falábat akarja gyógyítani.

Nincs más válsztása, mint a S. P. vagy a S. L. P. ticketje. E kettő az első pillanatra zavarba ejtheti. Mindkettő a kapitalista rendszert akarja megdönteni. Melyiket válszta? Közélebről kell vizálni a kettőt.

A S. L. P. A szocialista egyesülés alapján áll. A S. P. megtagadta az egyesülést.

A S. L. P. a nemzetköziség alapján áll s a világ valamennyi munkásainak szolidaritását hirdeti. A S. P. a proletáriátus nemzetközisége ellen van, más országok munkásait alsóbbrendű lénynek tekinti s a régi szakszervezetek mintájára európai és ázsiai hordáknak titulálja.

A S. L. P. szükségesnek tartja a gazdasági szervezkedést az osztályharc alapján, a S. P. inkább a régi szakszervezetek felé hajlik, melyek nem ismerik el az osztályharcot.

Az értelmes válsztó következtetése:

Inkább a S. P. vagy a S. L. P., mint bármelyik más. De amíg a S. P. szavazat a célt csak kerülgeti, a S. L. P. szavazat egyenesen a célnak tart.

(Daily People.)

ESEMÉNYEK.

(Folytatás az első oldalról.)

templomot jófajta betörőjelző készülékekkel látja el s az égi gondviselésnél többet fog érni egy finom duplapuska.

S nem is csalódott. A napokban szent emlékedési közepette a betörőjelző készülék csemetéje zavarta meg. Felkapta a puskáját és telefonon segítségül hívta — talán az istent vagy a szenteket? Dehogy! Segítségül hívta a rendőrséget. Azután lesbe állt s keresztényi szeretettel rádúplázott a menekülő betörőkre. Úgy látszik, az isten nem haragudott oly nagyon a betörőkre, kik meg akarták lopni, mert az ég palástja alatt menekülni engedte őket.

A tisztelendő ur másnap aztán hatalmas prédikációt vágott ki az égi gondviselésről, mely meghusított a gonosz tettet. A betörőjelző készülékről, a telefonról, a rendőrségről s a duplapuskáról természetesen mélyen hallgattott.

***

Mr. Parryt, a gyárosok szövetségének elnökét senkisé megdölgözteti munkásbarátsággal. Ellensége biz ő a munkásszervezeteknek s ezt elég őszintén beismeri. Azonban több ízben kijelentette, hogy nem volna ellensége a munkásszervezeteknek, ha azok helyes alapon szervezkednének. Most alakult egy "munkás" szervezet, mely Parrynek és társainak ideáljait megtestesítette s megmutatja, milyennek kell lenni egy munkásszervezetnek — kapitalista szempontból.

Chicagóban megalakult a "The American Railroad Employes and Inventors' Association", — az amerikai vasúti munkások s befektetők társulata. Az új társulat célja:

Minden megfelelő módon barátságos hangulatot kelteni a közönségben az amerikai vasúti üzlet iránt;

rábirni a törvényhozást, hogy a vasút-érdekek előmozdítására alkosson törvényeket; minden törvényes eszközzel biztosítani az öt megillető részt egy a tőkének, mint a munkának;

a vasutársulat részére kielégítő szolgáltatást, a munkás részére szép bánásmódot, a közönség részére kényelmet biztosítani;

tartózkodni a tőke és a munka közt esetleg felmerülő ellentételtől.

S ugyan kik alakították meg ezt a csodálatos "munkás" szervezetet? Az A. F. of L. négy vasúti munkás szervezetének tisztviselői s egy tucat vasutársulat elnökei s hivatalnokai.

S most már a vasúti munkások nyugodtak lehetnek. Ez a munkásszervezet majd gondoskodik érdekeikről s e gondoskodás ellen a kapitalistáknak nem lesz kifogásuk. Ők tudják miért!

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség által 1908 szeptember 7-én New Brunswickon tartott rendkívüli kongresszusa figyelmezteti a munkásokat, hogy óvakodjanak Nagy Károly kalapos munkástól, ki szövetségünket anyagilag megkárosította, ki szövetségünk ellen aknamunkát folytatott, ki árulója a forradalmi szocializmusnak.

Adler Lajost, Fekete Jánost és Vörös Józsefet, valamint az elizabethpórt rópirat aláíróit az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség New Brunswickon megtartott rendkívüli kongresszusa a szövetség megrontására irányuló törekvésük miatt a szövetség kebeléből kizárta.

"A tőke vallása" az a füzet, amely izzó gyűlöletet vált ki az olvasó lelkéből a mai társadalmi rendszer igazságtalanságai ellen és megint bennünket arra, hogy mit kell cselekednünk, hogy megtörjük a tőke hatalmát. Miért nem szerzi be? Ára csak 10c.

MAGYARORSZÁGI HIREK.

Justh és Náray fizetnek. A nemzeti küzdelem mindent meghozott, csak azt nem, amiért állítólag indult: a magyar vezényszót. Egyeseknek különösen sok jót hozott, teszem azt, a kis Csanádmegyét két nagy fiának, Justhnak és Náraynak. Méltóságot, diszt, pénzt s azt a négy büvös betűt: v. b. t. Ők valósággal főnyereményt csináltak, illő tehát, hogy megjutalmazzák azokat, akik velők együtt folytatták a házárd játékot, amelynek csak a népet csapták be.

Justh és Náray tehát fizetnek. Nő, nem a magukéból. Van még közpénz, telik abból. A vármegyén kimondották, hogy a nemzeti küzdelem évét háromszorosan számítják be az ellenálló tisztviselők nyugdíjába. És ezt az ajándékozást Andrassy jóváhagyta.

A katonaságnál kétszeresen számítják a szolgálati időbe a háborus esztendő. A nemzeti ellenállás harcosainak háromszorosan. Mi is volt ez a nemzeti ellenállás? A megyei hivatalnokok, miután uszítók nagynehezen, úgy ahogy, biztosították létfontosságukat, nem engedelmessékedtek a darabot főispánnak. És csak akkor távoztak a megyeházáról, amikor a csendőrszurotyt meglátták. Ekkor azonban büszkén és gyorsan távoztak. Ez a szokatlan sietség annyira kifárasztotta őket, hogy megérdemlik, hogy két évvel hamarabb mehesse nek nyugdíjba.

Csak dicsérni, nem bírni. A mostani kormány erkölcsi és egyéb alapja nagyon gyenge holmiból lehet összehányva. Megárt ennek a szerencsétlen tákolmánynak még a szél fuvalma is. Csak a dicséretet bírja el. Mostanában Kossuth Ferenc részint a csúzával, részint a vasutasok szervezetének a letörésével van elfoglalva. A csúzzal eddig sehogysem tudott megbirkózni, nem hiszik, hogy a vasutasokkal szerencsésebb lehetne, főként ha tudjuk, hogy a vasutasok még egyáltalában nem csúzosak. De Kossuth mindenáron látni akarja a saját kudarcát. A vasutasok szeptemberre közgyűlést hívtak egybe, amely közgyűlésen elhangzó bírálatoktól annyira fél őkegyelme, hogy "szigoruan bizalmas" rendeletet adott ki a főnökségekhez, hogy a vasutasokat ne engedjék a közgyűlésre utazni.

Igy harcol Kossuth Ferenc a maga rettenetes igazáért. Ilyenek az ő igazsági. Feltételesen kell rájuk ügyelni, hogy napvilágra ne kerüljenek, mert akkor rögtön elolvadnak az urak.

És még azt hiszik, hogy ők bölcsen kormányoznak. Ne haragudjunk rájuk, hiszen nálunknál jobban senki se tudná az elégedetlenség tüzeit magásra szítani, hogy őket minél hamarabb elbősrője. Ők ezek derék emberek! Nagyszerűen vágják maguk alatt a fát.

A jösnő. Annak a kulturális állapotnak, amelyre az analabébaság és a felekezeti oktatás nyomják a bélyeget, elmaradhatatlan járuléka a babona is. Ahol a népesség 41 százaléka irástudatlan, 16,510 népiszkolából 12,784 a felekezeti kezében van, ott nem csoda, ha a tudatlan népretegekben dus aratása van az emberi tudatlanságra és hiszékenységre alapított iparszerű csalásnak. Ennek egyik ősi alakja a jóslás. A vallásérköcsi nevelés hirdetőinek szemforgató fáruzeuskodása az, amikor a jóslás, a babona ellen társadalmilag és a közhatalom eszközeivel is küzdenek, míg más oldalról a nem kevésbé hazug mesékkel és dogmákkal fertőzik meg az iskolában hitoktatás címe alatt a gyermekek fejlődő agyvelejét. Mert aki elhiszi azt, hogy isten a világot hat nap alatt teremtette, aki kisebb-nagyobb céljai elérését, boldogságát bizton reméli holmi vallásos hókusz-pókuszoktól, bizonyos számú Miatyánkok és Hiszekegyek el. ormolásából, az ilyen könnyen elihethi egy cigányasszonyok is azt, hogy a kártyavetésből jövendő sorsát meg tudja neki jósolni.

A vallásérköcsi népbudításnak szomorú magyar ugarföldjéről a cigányasszonyok, mint jösnők dusan aratnak, de ez esetek elenyészően kis száma kerül nyilvánosságra, mert a kárvallottak rendszerint elhallgatják szegyenletökbén becsapatásukat. Mint ahogy a papot sem pörli be senki, amiért az általa rendelt imáknak és pénzbeli adományoknak nem lett meg az ígért fogantatjuk.

Egy Rafael Kozák Borbála nevezetű cigányasszony a szegény cselédeleányok közül szemelte ki áldozatait. Nagyban üzte a jóslást, de természetesen nem ingyen. Jöslás közben azzal az ürüggyel, hogy a jövendőmondásnak csak úgy lesz főganatja, ha a kapott érték tárgyakra s ruhaneműre ráimádkozik, elkezte a hiszékeny babonás leányok fülbevalóit, gyűrűit s ruhaneműit azzal, hogy ezeket két óra leforgása után újból visszaviszi nekik. A szegény leányok értékesebb ingóival aztán megszökött. Mielőtt azonban eltávozt volna, megparancsolta a leányoknak, ne nézzenek utána, hogy merre megy, mert medve lesz belőlük. Csak később tudták meg, hogy a jösnő rászédte őket. A tömeges panaszok alapján a rendőrség csakhamar letartóztatta a jösnőt, akit a büntető járásbírósg nyolcredbeli család vétségéért tekintettel rovtott multjára — egy évi fogházra és 160 korona pénzbüntetésre ítélte el. A törvényszék és büntetést nyolc havi fogházra szállította le.

Külföldi szemle.

A szent synodus és Tolstoj. A szent synodus tilalmat adott ki Tolstoj nyolcvanadik születésnapja megünneplése alkalmával. Az orosz sajtó első helyen foglalkozott a synodus tilalmával. A "Nowoje Wremja" írja: Minden orosz, még a legmeggröztötebb orthodox is tiszta szívvel ünneplhet az orosz irodalom ünnepe napján. A tisztelet nem Tolstoj theologiai munkásságának, hanem nagy egyéniségének és örökbecsű művészi alkotásainak jár ki. A "Golos Pradny" ezt írja: Tolstoj ünneplésétől távolmaradni egyértelmű volna a nemzeti öngyilkossággal. A "Slowo" így ír: A synodus tilalma vakmerő megsértése az orosz nemzeti önértetnek. Ez a tilalom azt eredményezi, hogy számtalan orosz alattvaló kilep az egyház köelékéből. A "Sowremenneje Slowo" azt írja, hogy a synodus a tilalmával örökre elszakította magát az orosz kultúrától.

Pétervári távirat szerint a "Petersburger Zeitung"-ot és a "Rjecs"-et a cenzura 6—6000 rubel pénzbírságra ítélte egy cikk miatt, amely a főiskolai Tolstoj-jubileumról szólt. Pétervár városi tanácsa Tolstojhoz meleghangú üdvözlő táviratot intézett.

A "Berliner Tageblatt" közlése szerint Stolipin miniszterelnök az újságokból értesült a synodus tilalmáról és nem ért egyet a tilalommal. Távirati körrendeletet intézett a kormányzókhöz, azzal a szigorú utasítással, hogy a Tolstoj-ünnepeket nem szabad betiltani, sőt ellenkezőleg, mindenütt akadálytalanul meg kell engedni a Tolstoj ünneplését.

A Tolstoj-ünnepe alkalmával egyébként Moszkvában zavargásoktól félnék. A rendőrség szigorú utasításokat kapott, mert az igaz oroszok népszövetségére tüntetésre bujtogat. Kétszáz neves politikus, tudós és író megható szöveget intéz az orosz néphez, hogy alakítsák meg a jubileum ünnepeire a Tolstoj-ligát a halál-büntetés eltörlése céljából.

A néphadsereg. Will Thorne elvtárs a következő törvényjavaslatot fogja az angol parlament elé terjeszteni:

"Az egyesült királyságban lakó minden (erre alkalmas) férfi polgár katonai kiképzésben részesül. A polgárkatonaság nemzeti védelemre alkalmazható. A katonai kiképzés a 18 éves korban kezdődik. Az első évben a kiképzés 48 napnál, a második évben 30 napnál tovább nem tarthat. A 21 éves kor betöltése után minden második évben 14 napig tartó gyakorlat kötelező. 30-tól 45 éves korig minden polgár a tartalékhoz tartozik. Gyakorlatot nem végez, de háború esetén szolgálatra kötele. A hadsereg minden tagja fegyvert és felszerelést magánál tartja. Az altiszteket a legénység választja szavazás útján. Ezekből nevezik ki a legénység jóváhagyása mellett a tiszteket, ha a megfelelő képzettséget elérik. Minden katonának módot adnak arra, hogy a magasabb kiképzésben részt vegyen. A legfőbb tiszteket a legénység választja szavazás útján. A katonaság összes polgári jogait megtartja s kizárólag a polgári törvények előtt áll. Kivétel csak tényleges háború esetén lehet. Erre a célra a központi vezetőség egy külön szabályzatot fog kidolgozni. A néphadsereg semmi körülmények között sem vezényelhető ki polgári zavargások elnyomására. A szolgálatot teljesítő katonaság sérülés esetén a munkás-balesetbiztosító törvény alapján kárpótlásban részesül."

Az első szocialdemokrata újság. Az alkotmány kivívása után a sajtó is fölzsabadult Törökországban az eddigi nyomasztó rabságból. A szétszórtan élő törökországi szocialdemokraták is élnek a most nyert alkalommal s egyesíteni igyekeznek erőiket. Küzdelmükben a sajtó hatalmas fegyverük s ezért legelső dolguk volt alapítani. Az első török szocialdemokrata pártlap Smyrnyában jelent meg Mehemmed mesid elvtárs szerkesztésében, aki most szabadult ki három hónapos fogságából.

Sztrájkmozgalom Törökországban. A törökországi munkások egyre-másra sztrájkokkal igyekeznek azokat a terheket könnyíteni, amelyek rokadásig rakták meg a vállait. Így a szaloniki—konstantinápolyi összekötő vasút egész személyzete abbagyagta a munkát. Az állomás teljesen kihalt, raktár, műhely stb. be van zárva. A közbü villamos vasutársaság személyzete is több nap óta sztrájkol, aminek következtében a közúti vasúti közlekedés szünetel. A pékségek is kimondották a sztrájkot, hogy holnap nem lesz kenyér Szalonikiban. Ugyancsak megkezdik a sztrájkot a kikötő munkások is. A dohánymunkások még mindig sztrájkolnak. A dohányraktárak már egy hét óta zárva vannak.

FIGYELEM CLEVELANDI MAGYAROK!

A Clevelandi Szocialista Munkás Szervezet 1908 szeptember 27-én, vasárnap délután 3½ órakor a PUBLIC SQUARE-en NAGY NÉPGYÜLÉST tart.

A népgyűlésen három szóközi emelvény lesz felállítva. Az első emelvényen angol, a másodikon magyar, a harmadikon horvát és szerb szónokok fognak beszélni.

Munkások! Testvérek! Ne hiányozzék senki közületek e népgyűlésről.

Testvéri üdvözléssel

az Egybehívók.

TÁRCA.

HALÁL-UTCA.

— Irta: Negyedi Béla. —

A házak alacsonyok, földszintesek és kopot-tak. Erre mind ilyenek a házak. Megvénültek, mint a hajdan tüzesen csókoló, ma rancos ajk...

És vénülten, repedezve és düledezésekre elszántan állanak a házak. A fiatalság elszállt belőlük. Oh jaj, a fiatalság elszállt! A fiatalság gyorsroptú szárnyakra kapaszkodk és elszáll... Az ember nem hiszi, de elszáll... Az emberekből és házakból. És jön a rancos öregség, a fogatlan vénység...

— Halál-utca 13 — mondta János, így egyszerűen: János és semmi más — Halál-utca és 13. Ez a Halál-utca és én a 13. szám alatt lakom.

— Halál-utca? — kérdezte Mária, gazdag, erős és fiatal Mária, pár elő s utónévvel. Hát Halál-utca is van — gondolta — és én most, amikor a tavasz, az élet születik és szendülő rügyezések történnek: a Halál-utcaban járok és a 13. szám alá igyekszem. Ez a János, nem jó uton vezet...

Apró, dülledező viskók álltak és vonultak végig az utcában. És olyan vének voltak, mint-ha helyettük görnyedt és fogatlan csupa-ránc vénasszonyok álltak volna... Mintha a szépségy a bedölt kerítésű, vizálmosta telkekre vénasszonyokat állított volna. Hajlítottáru vénasszonyokat, akik várják a Halált és semmi mást sem tesznek...

— De nagy bolond maga, János, hogy így beszél. Más nevet is adhatna az utcájának. Halál-utca! Én úgy félek és kedvem volna most, mindjárt, azonnal visszafordulni — mondta Mária és olyan érzései támadtak, mint mikor a nászmenet temetéssel találkozik...

— Mária, ez a Halál-utca és én a 13. szám alatt lakom. Ha fél, forduljon vissza, de aztán soha többé ne mondja, hogy szeret... Aki engem szeret, az eljön velem a Halál-utca és a 13. szám alá.

— Hallgasson, János! — könyörgött Mária. Én elmegek magával, akár a világ végére is, csak azt ne mondja, hogy a Halál-utca 13. szám alá. Én magával megyek és magához, János. — Letörtölte könnyeit és belekapaszkodott Jánosba, aki köhögött és homlokát túrlögette, melyen hideg, verejtékes csöppek gyönygyöztek.

— Itt, Mária, az emberek mindennap halnak. Olyanok ezek a házak, mint a kripták. Nem érzi a dohszagot, Mária? Ebbe a házba is meghalt valaki és abba is, emebbe is, amebba is.

— Itt nincs napfény... szerelem. Itt köhögnek, dolgoznak és görnyednek az emberek. A fél Halál-utca már kinn van a temetőben. És a másik fél igyekszik kifelé...

— Ott benn a városban, ahol maga lakik, Mária, az emberek élnek, nevetnek, örülnek és szeretnek... Itt halnak... Az apám is meghalt, az anyám is, testvéreim is, mindenki meghalt.

— Itt, viskók: ott paloták, Mária... Itt, Halál: ott, Élet, Mária...

— Kicsi Mária, mondd, jösz-e velem a Halál-utca? Te gazdag vagy, egészséges és szép vagy, én Mária, gyere nézd meg a Halál-utcát.

— Fogd a kezem, Mária, hogy reszket... Fázom Mária. A vér az ajkamra szivárog és megfulladok.

— Az utcának lelke van, Mária. És az utca lelke nem hazudik: igazat mond, Mária, csak az emberek hazudnak. Ennek az utcának a neve: Mező-utca. Hazudós emberek erőszakolták rá ezt a nevet. Hát Mező-utca ez? Hol itt a Mező, Mária?

— Kormos felhőket kerget a szél... Nézd, Mária, mennyi korom. Minden korom, egészen korom... Az ég... a föld... a házak... Az ablakok feketék és köhögni kell, Mária, muszáj köhögni... És benn dolgoznak az emberek a gyárakban, igen, a ti gyárátokban, Mária. És köhögnek... A korom a tüdejüket rágya... torukukat reszeli és köhögnek... És halnak... temetnek... Mindennap halnak és temetnek... Az utca lelke igazat mond, ez nem Mező, ez a Halál-utca. A csókokban még reg van, az ölelésekben még... korom, Mária. Korom, méreg, átok! Már a nagyapám tüdeje is kormos volt. Az apámé is, az enyém is az... Itt dolgoztak a gyárban, itt a Halál-utcában. Én már nem dolgozom, űk dolgoztak, hogy ur lehessenek és nagyokat kinlódva, sokáig haldokolhassanak. Hogy ur lehessenek, de kormos a tudóm és a Halál-utcában lakom...

— Az utca lelke azt mondja, ez Halál-utca és én elhiszem neki. Ez Halál-utca, Mária! És a házzám: tizerfaórom. Rossz, buta, gonosz szám, olyan, mint az élet...

— A te arcod selymes, Mária. És tiszta. Az

enyém kormos. Mért jöss velem, Mária? Mit akarsz itt? A tétet a város, a nap, a levegő és sok-sok élet-utca... Itt nincs szerelem... csak... ölelés... Csak vonagló, szenvedés egymásborulások vannak. Átkos természetességű nászos mozdulások. Halálkölcsirák, vajudó kinok, halál-szülöttek...

Jöss-e velem Mária?
— Megyek veled, János.
— A kendőt az ajkamra teszem és véres lesz...

A te selymes, tiszta arcod is véres lesz, Mária, a Halál-utcaiban...
— Ez a hét, ott a nyolc szám. Még messze a tizenhárom.

— Mária, látod ott azt a fiút? Itt született a Halál-utcaiban. Csupa korom mindene és köhög. Milyen cserpes az ajka... és görnyedt a háta... Az apját ismerem, dolgozik. Az anyja is. Annak a fiúnak is véres lesz a kendője...

— Mondtam már, Mária, hogy a koromból itt vér lesz... Az a fiu, a testvérem, de te nem vagy az, szép, gazdag és piros-pozsgás, Mária. Te az élet-utcaiban születél, palotában, kastélyban. De azért szereted, Mária, én mindenkit szeretek... A korot is, amiből vér lesz... Nézd, ilyen piros, mint a kendőm, ilyen... vér...

— Itt vagyunk, Mária, ez a tizenhárom, Halál-utca 13. Ez az én házam. Gazdag vagyok, Mária. Házam van, Mária. Az apám tudására koromhegyek szálltak... és úgy lett ez a ház... koromból... könyvből... kopálásokból...

— Ne neves Mária. Engem nem szabad ki nevetni. Mária, mert én a Halál-utcaiban lakom és a tizenhatodik szám alatt. Itt... Mária.

— Mindjárt, Mária, csak kiköhögöm magam.

Jaj, megfulladok... ez az átkozott korom... száll, száll...

— És fogdd föl jól a szoknyádat, Mária, mert kormos leszel... Te szép, te gazdag, te erős, Mária. Én Máriaam...

— Várj, én előre megyek. Te majd utánam jössz, Mária. Te utánam jössz, ugy-e, utánam jöttél, Mária?

— Hazudtam, Mária, ez nem Halál-utca. És nem tizenhárom: tizenöt! Mező-utca 15. Neked van igazad, Mária. Mező-utca, Mária, Mező-utca...

— Mária! Hol vagy, Mária?! Má... ri... a...

LECKE A NEMZETGAZDASÁGTANBÓL.

A Granit City-ben lévő "Amerikai acélöntő műhelyek" igazgatósága a hónapokkal ezelőtt elbocsátott, de a minap ismét felvett 1200 munkásnak fizetési borítékjában a munkabér mellé a következő levelet mellékelte:

"Hosszu ideig munka nélkül voltál. Miért voltál munka nélkül?"

Mert a társaság, amely téged alkalmazott, ámira nem kapott rendelést.

Miért nem kapott rendelést?

Mert a vasutak és más társulatok, amelyekkel üzleti összeköttetésben van, nem tudták megvenni a készletet.

És miért nem tudták megvenni készletüket?

Mert a társaságoknak nem adott senki kölcsönt. A vasúttársaságok üzleteit megszonkította a mai kormányzó hatalomnak a vasúttársaságokkal szemben tanúsított magatartása és némely államnak ellenséges indulatu törvényhozása.

Hát ezért kell százezreknek munka nélkül csavarogni az "American Steel Foundries" igazgatósága szerint. Pedig a dolog úgy áll, hogy munkanélküli vagy, mert a kapitalista nem veheti munkádnak hasznát.

Miért nem veheti munkádnak hasznát?

Mert nincs aki megvásárolja a termelt árukat.

Miért nem vásárolhatjuk meg a termelt árukat?

Mert nincs pénzünk.

Miért nincs pénzünk?

Mert munkánk gyümölcsének csak egy ötöd részét kaptuk meg.

Munkanélküli vagy tehát, mert ötször annyit dolgoztál, mint amennyit fizetést kaptál.

A St. Louisi Marx Kádoly Munkás Önképző Egylet 1908 szeptember 26-án, szombaton a NEUMAYER HALL-ban, 8th és Lafayette Ave sarkán nagy SZÜRETI MULATSÁGOT rendez, melyre lapunk olvasóit tisztelettel meghívja a **Rendezőség.** Belépő-díj 15c. Kezdeté este 8 órákor.

ÉRTEKTÖRVÉNY ÉS ÁRUÉRTÉK.

— Irta: Lafargue Pál. —

A társadalom fejlődését megmagyarázó és a történelem tanulmányozásához tudományos alapot szolgáltató gazdasági materializmus és az áruterhelés titkának kulcsát képező értéktörvény fogalmazása emelkedik ki leginkább Marx Károly munkái közül.

Az értéktörvény azt bizonyítja, hogy az áruk értékét a beléjük fektetett társadalmi munka határozza meg. Ezen elvet elfogadván — mondja Laveleye, belga nemzetgazdász — Marx logikájának acélerejével bebizonyítja, hogy a tőke nem más, mint ki nem fizetett munka, lopott munka.

Az értéktörvény réme volt a nemzetgazdászoknak; e tudományos tábor leghívalkodóbbjai sokszor megkísérelték ezen törvénynek megdöntését. Mindazok, akik támadták, azon nagy hangon tették, melylyel az intellektuelek hirdették az utolsó tíz évben, időről-időre, "a marxizmus megsemmisülése" címen, hogy megsemmisítették az értéktörvényt. Ez azonban nem gátolja meg a küzdelemben újabb résztvevőket, hogy elődeik hiábavaló küzdelmét teljesen újból ne kezdjék: megdönteni az értéktörvényt, megsemmisíteni a Marxista fölfogást.

Az értéktörvény győzedelmesen kiállotta a folytonos támadásokat, amelyekben a nemzetgazdászok részesítettek.

Pedig ez volt az egyetlen, amely megfelelően meg tudta magyarázni az áruk értékének általános emelkedését és annak okait, azon értékelkedést, amely az értéktörvényt támadó nemzetgazdászok egy tárgyalásának volt vitapontja s melynek okait képtelenek voltak felfedezni. Igyekezni fogok ezen állítástomat bebizonyítani.

Az áruk értékének emelkedése általános Amerika és Európa azon országában, ahol kapitalisztikus termelés van; sőt még Kinában is — abban az országban, amely csak most lép át a burzsoá civilizációba — észrevehetővé lett.

Az áruk emelkedése rendkívüli hatást idézett elő, mert általános esőként várak mindennél — tekintve, hogy az összes iparágakban több és több gépet alkalmaztak, amelyek a kézi munkát százezresen felül multák és a termékek árait csökkentették.

Az élelmiszerek drágasága nagyon káros hatással van a munkásra, ki nem vásárol vaszlopokat, villanygépeket vagy más ipari termékeket, hanem aki kenyeret vásárol, oly cikket, amelynek sokkal olcsóbbnak kellene lennie, mert a buzatermelés, amely Franciaországban negyven évvel ezelőtt 14—15 hektolitert tett ki hektáronként, ma hála a kultiválás fejlődésének 19—20 hektolitert tesz ki hektáronként.

Az újságok és folyóiratok megnyitják hasábjait a kellemetlenül ható gazdasági tünevény vizsgálatára. A kapitalizmus bérenc védelmezői felfedezték — természetesen sok feltörés nélkül — az igazi okot; egyhangulag azt hirdetik, hogy a munkások fényűzése, a bérnek emelkedése és a vasárnapi munkaszünet szorították fel az áruk árait a kapitalista világban.

Ez a csemege azonban nem elégíti ki teljesen azon nemzetgazdászokat, akik viszont az aranyank tulajdonították ezt.

Azt állítják némelyek, hogy az arany, amit üzletkötéseknél használnak, dacára annak, hogy minden évben fél millió frankkal növekszik, elégtelen az üzleti szükségletekre. Az arany amint most van, viszonylagosan ritka s árának, az adás-vevés törvénye szerint emelkedni kellene, azaz ugyanazon mennyiségű arannyal több árut kellene hogy vehessünk és ennek éppen az ellenkezője történik. Több aranyat adunk ugyanazon mennyiségű áruért.

Sokan meg úgy vélik, hogy az arany, amit az afrikai és amerikai bányák dobnak a piacra, oly nagy mennyiségű, hogy leszállítják az értékelés szintén az adás-vevés törvényének megfelelően és ez okból igekeznek a transzváli társaságok trustot alakítani.

Egy dolog azonban bizonyos ez az arany, hogy az aranyat, melyet mint pénzt az utolsó hatvan évben rogalomba hoztak, rögtön lefoglalták a kereskedelem céljára, amely sokkal nagyobb arányban növekszik, mint a piacra dobott nagymennyiségű arany.

Az amerikai krízist határozottan az arany pénz hiánya okozta, amelyben a new yorki és más nagyobb városok bankjai szenvedtek és hogy kievíckélhesenek a krízisből, amelyet — mint minden krízist — a túltermelés előzött meg, kénytelenek voltak Európából minden kéznél fekvő aranyat importálni.

De, dacára az előzetes kutatásoknak, az árucikkek árának emelkedését az arany értékének változásában lehetjük.

Különös tulajdonságunknál fogva az aranyat és ezüstöt választották ki a kormányok a többi fémek közül pénzgártásra, amely nemzeti és nemzetközi csereértékül szolgál. A kapitalista nemzetek azt hitték, hogy egyszer s mindenkorra megállapíthatják a két fém értékét, amelyet 1 a 15-höz arányban állapítottak meg. Az az egy arany frank egnél 15 ezüst frankkal s ebben az arányban bocsátották ki a pénzeket. Például egy husz frankos arany 6 grammot nyom, míg husz frank ezüst pár 100 grammot

nyom. De ezen törvényes arány, valamennyi burzsoá állam kormányának garanciája, éppen olyan fikció, mint a kapitalista társadalom összes intézménye.

Ha felolvastunk egy három frankos ezüst pénzt, oly kis mennyiségű ezüstöt kapunk, mely 15 grammal nem nyom többet. De ha fémkereskedőhöz megyünk és felajánljuk azt neki egy gramm aranyért, hát biz ő nem fogja azt elfogadni. Harminhat gramm ezüstöt követel egy gramm aranyért, mert ma egy kilogramm aranyak az értéke 3427 frank, az ezüst pedig 95 frank, vagyis 30-szor kisebb.

És ha a mi kereskedőnk tud valamit a fémek történetéből, akkor azt is megmondja nekünk, hogy 1838-tól az arany, melyet a kormányok az arany és ezüst között meghatároztak, csak egyetlen egyszer — 1861-ben — volt igaz és majd hozzá teszi azt is, hogy 1833-tól 1864-ig az arany és ezüst viszonylagos értékének az emelkedése és csökkenése mindig szorosan egymás mellett haladt, de 1872-ben az ezüst értéke emelkedni kezdett. 1876-ban Angol Királyi Bizottság küldetett ki, megvizsgálni ezen fém értékesítésének okait.

Ford: Eller Manó.

(Folyt. köv.)

DEMOKRATA NÉPGYÜLÉS NEWARKON, (N. J.)

Szemesnek áll a világ, — mondja a magyar példások. És a szemeseknek most nagyon jó alkalmuk van az Egyesült Államokban. Nyakig vagyunk a választási küzdelemben. Valóságos élvezet gyönyörködni a politikai bukfenesterek mutatványában. Uton-utfélen, dobszó mellett vagy anélkül prédikálnak a csörgősipkás bohócok. Az óriási túlekedésben "magyar vezéréink" sem maradnak az utolsó sorban. "Politikus nemzet" vagyunk — s most itt az ideje a politikának.

Newark (N. J.) "honfitársaink" is sorompóba léptek. A legutolsó szombat estére "hatalmas magyar demokrata népgyűlést" hirdettek az egyik helybeli magyar salonba. És lőn eredmény! A gyűlés megnyitáskor jelen volt 6 drb. megfizetett tapsoló, persze nem magyarok. 2 drb. kóklér a mi nemzetiségűkből, a saloonos és jelen voltak még négyen szocialisták. Antul több volt a szónok; megjelent a szenátorjelölt, sheriffek, aldermenek stb. stb. A szónokok beszéltek tüzzel s hévvel, a klatserek tapsoltak tüzzel s hévvel és a 12 magyar, kik közül nem volt két polgár sem, gyönyörködött egy ingyen előadásban. Később lettünk azonban többen. Athívták a szomszéd kávéház vendégeit és berukkolt a két newarki magyar dalárda is. Persze nem annyira énekelni, mint más céltől... És most már akadt magyar szónok is. Burckhardt ur intézett néhány szót a jelenlevő honfiakhoz. Kijelentette, hogy ő nem hisz Jefferson Tamásnak, kevésbé hisz Lincoln Ábrahámnak, gyűlöli a csuhásokat, szívelelke szocialista s mint ilyen legmelegebben ajánlja Schouthelet urat sheriffnek. — Mondta vala s leüle.

Bazsi uram, a saloontulajdonos az "elvtársakhoz" beszélt. Ő is vérbeli szocialista, de mert a demokraták ellene vannak a Bishop-billnek, mert a demokraták uttorói a szocialistáknak, kéri az "elvtársakat", szavazzanak a demokrata ticketre. Utána még egy magyar szónok tartott dikciót, ki a "Szabadság szobor"ról és a korcsmák vasárnapi szünetéről elmélkedett.

Mind ezek után csapra vertek néhány hordó sört, melyet Bachus dicsőségére és a cheriff-jelöltek kontójára kiütettek.

Igy folyt le a newarki magyar demokrata (?) "hatalmas népgyűlése". Összegezve az egészet: a sheriffek beszéltek, a hallgatóság hallgatott, a klatserek tapsoltak, a dalárdisták ittak, a kóklerek s a saloonos markukba nevettek és a demokraták fizettek.

"PIHENŐ HÁZ"

A kapitalista nagylelkűségnek és jószívűségnek netovábbja a "Pihenő ház". Szemérmetlen nyíltsággal bevallott célja ennek a "ház"-nak az, hogy a kapitalista kizsákmányolás áldozatainak, a tulságos sok munkától kioldott szorongóknak időleges pihenést nyújtson. A "Pihenő ház" a Tribune Sunshine Society alkotása, amelynek havi jelentéséből álljon itt e kis részlet:

"... a bizottságnak nagyon bölcs gondolata volt az, hogy ebben a hónapban csak a tudlodgezotatott anyák vehetik igénybe a "Pihenő ház"-at. Ezek az anyák — ha csak egy, vagy legfeljebb két gyermekük van, — azokat is magyakkal vihetik. Most is van néhány olyan anyka a pihenésnek e helyén, kik gyermekeikkel együtt élvezik a friss levegőt és a jó táplálékot. Némely asszony képes megfizetni azt a csekély összeget, amely az eltartásért jár, de többen, ha a szükség úgy kívánja ingyen is élvezhetik a "ház" jótéteményeit... Felkérjük az egyházakat és a tehetősebb egyéneket, szerezzenek néhány jó napot ezeknek a szegény asszonyoknak. Kinek is volna nagyobb szüksége a pihenésre, mint a túlfizetett munkában kimerült anyáknak? Bárki, aki a nehéz munka után szükségelt pihenéshez kíván juttatni némely anyát, lépjen érintkezésbe a Sunshine Society titká-

jáva', aki kellő felvilágosítást ad a leszállított árukról."

Ilyen a kapitalisták morálja. Kisajtolják az ember izmaiban rejlő minden munkaerőt és aztán jótékonyágot gyakorolnak — leszállított áron.

BAGOLYVÁR.

Az Amerikában élő német katolikusoknak Clevelandban tartott országos konvenciója elhatározta, hogy ha cot indít a szocialista eszmék ellen és ezen cél elérésére 125,000 dollár gyűjtését látja szükségesnek, mely összeg a katolikus német fiatalok tanítására lenne fordítandó. Ezen az összegben tanítanak meg az ifjakat arra, hogy miként kell a szocializmus és általában a modern eszmék ellen küzdeni, mert a kongresszus helyes véleménye szerint, ezek az eszmék veszélyeztetik a katolicizmust. A német katolikus szövetségnek fél millió tagja van.

EGYLETI HIREK

Az első osztály választmánya folyó 25-én, pénteken este RENDKIVÜLI FONTOS NAPRENDELDEL ülést tart. A választmányi tagok pontos és teljesszámú megjelenését kéri BASKY F., titkár.

A New Yorki Szoc. Munk. Szerv. II. osztálya folyó hó 26-án, szombaton este 8 órákor tartja rendkívüli ülést. Ugyanakkor tartja beszámolóját a kongresszusi küldött is. A tagok pontos megjelenését kéri a Titkár.

Az Allegheny-i Szocialista Munkásszervezet folyó hó 26-án, este 8 órákor tartja rendes havi ülést, amely alkalommal a kongresszusi küldött is be fog számolni. Az elvtársak pontos megjelenését kéri a Titkár...

A San Francisco-i Szocialista Munkás Szervezet 1908 évi szeptember 27-én, a GREEN WALLEY PARK-ban tánc, tekeverseny és polgári házassággal egybekötött SZÜRETI MULATSÁGOT rendez. Belépő-díj 25 cent.

A Milwaukee-i Szocialista Munkás Önképző és Dalkör 1908 szeptember 27-én, vasárnap délután három órákor nagy szüreti mulatságot rendez a „Freigeimeinde Hall"-ban, (4-ik utca 262.), amelyre az elvtársakat és munkástársakat tisztelettel meghívja a **Rendezőség.** Belépti-díj 15 cent.

Figyelem newark-i, (O.) magyarok!

Szövetségünk newark-i, O. osztálya október elsőjéle kezdődőleg angol tanfolyamot rendez, amiért is felhívjuk a magyarság figyelmét, hogy senki ez alkalmat el ne mulassa, mert minden munkás saját tapasztalataiból tudja, mily égetően szükséges az angol nyelv elsajátítása. Az alkalom itt van, használja fel minden munkás a saját érdekében.

A tanulni óhajtók jelentkezhetnek minden este Turucz Pál lakásán.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség XVII. osztálya, (St. Louis, Mo.) 1908 október 3-án, saját helyiségében (2412 N. 14th St.) műsorral és táncal egybekötött **KEDÉLYES ESTÉLYT** rendez, melyre lapunk olvasóit tisztelettel meghívja a **Rendezőség.** Kezdeté este 7 és fél órákor. Belépti-díj 15c. Nők nem fizetnek. A zenét egy kitünő magyar zenekar szolgáltatja.

A Munkás Betegsegélyző Szövetség első osztályánál Mazanek Wencel volt tag rendezte ügyét. **Láng D., titkár.**

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség XX. osztálya (Cincinnati, O.) 1908 október 10-én, (1313 Vine St. alatt) szinlelőadással és táncal egybekötött **LASSALE ÜNNEPELYT** rendez. Belépti-díj 15 c. Kezdeté este 8 órákor.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség VII. osztálya (Schenectady, N. Y.) értesíti egy a helybeli, valamint a környéki magyarságot, hogy október havában **ANGOL ISKOLÁT** nyit, hogy alkalmat nyújtson mindenkinek az angol nyelv elsajátítására. Bővebb felvilágosítással a szervezet titkára szolgál. **J. Buck, 13 Bakus St.**

A "Newarki magyar vas- és fém munkások csoportja" (I. W. W. L. U. Br. 2) 1908 október hó elsőjével megnyitja "Szabad Iskolá"-jának előadásait.

Az előadások tárgyát képezik: **Gépszerkesztés.** Előadó: Antal János, szak-társ.

Algebra. (Betűszámán.) Előadó: Róna D. szak-társ.

A tanfolyam hallgatója lehet minden magyar munkás, ki havonként 25 centet ad a NÉPAKARAT javára. Munkanélküliek e kötelesség alól felmentetnek.

A tanfolyamra jelentkezni lehet minden szombat este a szakcsoport helyiségében: 20 West St. Plavecky Hall.

REGÉNY.

A Kreutzer-Szonáta.

Irta: Tolstoj Leó gróf.

(Folytatás.) (26.)

Mindezekre gondolkodok, miközben szivarozok, szivarozok, egyre szivarozok. Arra gondolok, hogy megszököm, elrejtőzöm. Amerikába megyek. Annnyira megyek, hogy elképzelem, mily szép lenne, ha leráznám őt a nyakamról, mennyire szeretek majd egy más nőt, aki egészen más, szebb, fiatalabb lesz mint ő. Megszabadulhatok tőle, ha meghalna vagy ha válópürt indítaná elenne és azon gondolkozom, hogy miképen lehetne ezt megvalósítani. Érzem, hogy gondolataim öszekuszálódnak, de hogy ne lássem, hogy gondolataim rossz uton járnak, egyre tovább szivarozok.

És ez így megy tovább. A gyermekek nevelője belép hozzám s azt kérdezi tőlem: "Hol van öngyásága? Mikor jön haza?" A szolgák azt kérdezik, vajjon felszolgálhatják-e már a teát? Bemegyek az ebédli terembe: a gyermekek, különösen Erzsi, a legidősebbik, elborzadva néznek és kérdő tekintetet vetnek rám.

És ő nem jön haza! Elmúlik az est. És ő még mindig nem jön! Felváltva két érzés vesz rajtam erőt: az iránta való gyűlölet, mert bennünket, engem és a gyermekeket, megkínöz céltalan távollétével, mely előbb-utóbb hazajövetelével fog végződni és a félelem, hogy valami merényletet követett el önmaga ellen. De hol keressem őt? Nővérénél? Ostoba dolog kérdezősködni, hogy hol van a feleség. És aztán, ha már aggasztani akar, aggassa önmagát. És hogyha nincsen a nővérénél? Ha valamit elkövetni készül vagy ha már el is követett valamit?

Tizenegy óra, éjjel, egy óra... nem bírok aludni! Nem megyek a hálószobába, ostoba dolog ott fektüdni egyedül és várni. De dolgozó szobámban nincs nyugtom. Foglalkozni igyekszem, leveleket írok, olvasok. Lehetetlen. Egyedül vagyok, rosszkedvűen, gyötörőde és hallgatózom. Ő csak nem jön, végre hajnal felé elalszom. Fölbédrek: nőm még mindig nem jött haza. A házban minden úgy van, mint imént, de valamennyien meglepetve, kérdően pillantanak rám. A gyermekek szemrehányó pillantásokat vetnek rám. És folyton az a nyugtalanító érzés ő miatta és újra gyűlölet fog el, mert nekem ezt a nyugtalanságot szerzte.

Dél előtt tizenegy óra tájban megérkezik nővére, az ő küldötte. Erre megkezdődnek a szokásos szólanformák: "Feleséged borzasztó állapotban van! — Mi történt?" — "Semmi se történt!" stb.

Leírom neki kiálhatatlan jellemét és hozzá teszem, hogy én semmit se vettem és hogy ennél fogva nem is fogom megtenni az első lépést. Ha ő valóni akar, ám váljon el! Sógornóm tudni sem akar erről és elmegy anélkül, hogy célt ért volna.

Makacsodtam s határozottan kijelentettem, hogy én nem fogom megtenni az első lépést. Alighogy sógornóm távozott, bemegyek a másik szobába és ott látom a megremült, száználomra méltó gyermekeket... és ime már hajlandó volnék megtenni az első lépést. De saját szavam köt. Újra föl s alá járkálok szobámban és eközben szivarozok. Ebédnél pálinkát s bort iszom s végre eljutok oda, ahova öntudatlanul akarok jutni: nem látom többé helyzetem ostobaságát és nemtelenségét.

Végre három óra tájban megérkezik és szó nélkül elmegy mellettem. Azt hiszem, hogy lecsillapodott és azon kezdem, hogy az ő igaztalan szemrehányása kihozott a sodromból. Nőm szigorú és levert arccal hidegen azt válaszolja, hogy nem magyarázatok hallása végett jött, hanem azért, hogy a gyermekeket magával vigye, mert mi nem élhetünk tovább együtt. Én azt válaszolom neki hogy ez nem az én hibám, hogy ő ingerelt fel engem ennyire. Nőm erre komoly ünneplés hangon azt mondja: — Egy szót se többet, mert különben megbánod.

Én erre azt válaszolom, hogy nem tűröm az efféle komédiát, mire ő valamit kiabál, amit én nem értek meg és szobájába rohan. A kulcs csikorog, bezárta magát a szobájába. Dörömbölök az ajtón, semmi válasz. Dühösen távozom.

Fél óra mulva Erzsi berohan hozzám s sirva fakad: "Mi az? Mi történt?" — "A mama nem szól! A legkisebb nesz se hallatsziki!"

Feleségem szobájához sietünk. Minden erőmmel neki feszitem magamat az ajtónak. A zár gyenge, az ajtó kinyílik. Nőm kényelmetlen helyzetben, szoknyában, magas sarkú cipővel eszméletlenül fekszik az ágyán. Az asztalon egy üres ópiumos üveg áll. Újra eszméletre hozzuk! Eleintem könyvek, aztán kibékülés következik.

Nem ösztöne kibékülés; belsejében mindig megörzi az egymás iránt táplált gyűlöletét, de egyelőre valami módon véget kell vetni és az élet újra tovább folyik, mint azelőtt.

(Folytatjuk.)

LAPKEZELŐK FIGYELMÉBE!

Mi a kötelessége egy lapkezelőnek?
A párt lapjait, első sorban a Népakaratot a lehető legnagyobb mértékben terjeszteni.

Hogyan terjessze azt?
A kiadóhivataltól kér mutatószámokat és felkeresi a magyar lakta vidéket, kávéházakat és saloonokat s mutatószámokat ad a helyiségeknek. Nem ajánlatos az illetőket mindjárt előfizetésre felszólítani, de néhány szóval magyarázza meg a lap szükségességét és hívja fel figyelmét arra, hogy a polgári lapok helyett, melyek neki szellemi táplálékot nem nyújtanak, vegye a munkások lapját, amely a munkások javáért küzd. Ezt az eljárást ismételni kell mindaddig, míg a munkás be nem látja, hogy neki a Népakaratra tényleg szüksége van.

A már meglévő előfizetőket hogy tartsa rendben, hogy azok továbbra is olvasóink maradjanak?

Havonta egyszer (a hónap 4-ik hetén) a kiadóhivataltól kéri az előfizetők névsorát és áttekinti, hogy kinek az előfizetése jár le! an a hónapban. Feljegyzi az illető nevét, címét és a lejárat idejét s felkeresi az illetőt és tudomására adja, hogy előfizetése lejárt. Csak az illetőt már a lejárat előtti 2 héttel értesítse, hogy alkalma legyen gondoskodni az előfizetési összegéről. Ha az illető beteg vagy munkanélküli és ez hátráltatná a meghosszabbítástól, úgy tudomására kell adni, hogy a kiadóhivatal küldi a lapot továbbra is, de mielőtt módjában lesz szolgáltatásba át az előfizetési összeget. Olyanok, kik előfizetéseiket azért nem akarják meghosszabbítani, mert más nézeteket vallanak vagy a lap szellemi részével nincsenek megelégedve, meg kell kérdezni őket, hogy melyek azok a dolgok, amelyek neki nem felelnek meg? A lapmegbízottnak azon kell lenni, hogy meggyőzze az illetőket helytelen felfogásokról, miáltal továbbra is olvasóink maradnak. Ha eredménytelen minden kísérlete, úgy bejelenti a kiadóhivatalnak, hogy N. N. nem akarja előfizetését meghosszabbítani ezért vagy azért.

Van-e joga a lapkezelőnek a lapot beszüntetni, ha a szervezeti tag az illető, ha az nem hosszabbítja meg az előfizetését?

I. Ha az illető lapkezelő szövetségünk egyik osztályától lett megbízva, úgy nincs joga, (csak abban az esetben, ha az illető elhagyja a várost, vagy ha meghal), hanem jelentés tesz a havi gyűlésnek, mely intézkedik. Sok esetben az önkényes eljárás a lapnak kárára van, a lapkezelő hanyagsága vagy felelőssége folytán.

2. Azok a lapmegbízottak, kik a kiadóhivatal által lettek megbízva, mielőtt a lapot beszüntetik, ajánlatos, hogy erről a kiadóhivatal előzetesen értesítsék.

Mit kell tenni egy szervezett munkásnak oly eggyénnel szemben, ki lapunkat gyalázza?

A kérdésre rövid a felelet. Az illetőt fel kell világosítani a sajtó fontosságáról. Megkérdézi az illetőt, hogy mi gyaláznai való van lapunkon és ezt a mi álláspontunk szerint megvilágítja. Ha az illető tagja szövetségünknek, úgy bejelenti az esetet a havi gyűlésnek. A lapot semmi körülmények között beszüntetni nem szabad.

Hasznára van-e a mozgalomnak az, ha a lap azoknak is jár, kiknek előfizetése már rég lejárt?

Nygon természetes, hogy hasznára van, mert ahol nincs alkalma valakinek szóban megismerni elvünket, ott a sajtó van hivatva megismertetni azt.

Lelkiismeretes munkát végez-e a lapkezelő akkor, ha a lapot járattja olyanoknak, kiknek előfizetése már rég lejárt?

Határozottan nem, mert sok esetben anyagi kárt okoz a lapnak. De azzal még több kárt okoz, ha rögtön beszünteti a lapot. Tessék a fenti sorok szerint eljárni, akkor lelkiismeretes és hasznos munkát végez: úgy a mozgalomra, mint az olvasóra nézve, mert a lap harcossá nevel a mozgalom számára.

A kiadóhivatal.

A "PROSPERITAS" FELÉ.

A New York, New Haven and Hartford vasúttársaság már most megváltoztatta menetrendjét és csökkentette forgalmát, amennyiben 52 vonattal kevesebbet menesztett, mint amennyit rendes körülmények között szokott. A rendes nyári menetrend szerint, csak Fall-River felé éjjeli 12 óráig 36 vonat indult. A relikálás Labor Day-kor történt.

A társaság igazgatója nemrég inspekciós sétát tett, mely sétának következménye az, hogy a szénszállító vonatokon alkalmazott olajozók elbocsátották és most a fűtőknek kell az olajozók munkáját végezni. A szénlapátolók fizetését 5 centtel leszállították és dacára annak, hogy a teherszállítás megnövekedett, még is, míg a múlt év októberében három munkás volt egy gépnél alkalmazva, most csak kettő alkalmaznak.

A "Népakarat" előfizetési ára:

Egész évre ..... 2 dollár
Fél évre ..... 1 dollár
Negyed évre ..... 50 cent

SZERKESZTŐI ÜZENET.

D. K. Pittsburg. Figyelmét köszönjük, bár mi is rájöttünk. A dolog úgy áll, hogy az az elvtárs, ki a kongresszuson indítványozta, hogy minden szocialista október hó első hétfőjén megkeressék munkabéretét a Népakarat javára áldozza, nem gondolt arra, hogy azon a napon zsidó-ünnep lesz. És nem gondoltak erre a küldöttük sem. Bizony nagyon sok elvtársunk — éppen úgy mint ön — zsidó munkáltatónál van alkalmazva és így azon a napon nem dolgozhatnak. Akik október első hétfőjén nem dolgozhatnak, azok október első hétfőjét megelőző vagy azt követő munkanapon megkeressék béruket adják le. — A kért röpiratokat elküldtük.

D. Mariska, City. Hogy azok az elvtársnők, akik fizetésüket havonként kapják, mennyit adjanak le október első hétfőjén a Népakarat javára? Állapítsa meg minden elvtársnő, hogy mennyi esik fizetéséből egy napra. Buzgalma, hisszük, hogy eredményes lesz. Üdv!

M. J. Barberton. Ha jó költőket olvas és sokat olvas, még irhat közölhetőt is. Ajánljuk, hogy olvassagassa buzgón Csizmadia Sándort, Petőfit stb.

B. F. Pittsburg. Megtudjuk, hogy értesíteni fogjuk.

K. S. Orange. Ha majd a tényeket ismerjük, mindenesetre foglalkozni fogunk a dologgal és elbánnunk azokkal a lapokkal is.

Kik a lapot nem kapják rendesen, levelező-lapon tudassák velünk a következő angol szöveggel:

Editor, Népakarat, 516 E. 6th St., New York
I am a subscriber of your paper, but I don't get regular. Please send it to this address:

Név .....
Szám és utca .....
Város .....

HIRDETÉSEK.

(E rovat alatt közöltekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség és a kiadóhivatal.)

Nehéz munka

után rövid időben sem lesznek rheumatikus és meg-hüléstől eredő fájdalmai, ha kéznél fog tartani egy üveg

Dr. RICHTER-féle

Anchot Pain Expeller

és azzal a fájó testrészeket bedörzsöli. Ezen elismert régi német háziorvosság hatása felülmúlhatatlan. 35 év óta sikerrel használják. Védjegyünk a "Horgony" minden üvegben rajta van, amely valódi. Egy kis üveg ára 25 és 50 cent bármely gyógyszerárban, vagy pedig az alantú cégnél:

F. AD. RICHTER & CO.

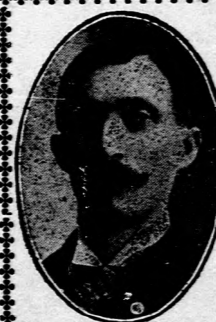
215 PEARL STREET NEW YORK.

Empire Opera House

ÉTTEREM, KÁVÉHAZ ÉS BOROZÓ
52-54 Second St., Passaic, N. J.

Három nagy terem színelőadások, bálók, lakodalmak és gyűlésekre. Valódi magyar konyha. Hamisítatlan óhazai borok pohár és gallon számra. Illatos szivarok. Tiszta szobák és izletes étkek a nap bármely órájában. Nyitva éjjel és nappal. V. L. S. C. C. mindennemű utbaigazítást kaphatnak.

Tisztelettel Molitorisz József

Wachsman

egyedüli és eredeti magyar női és férfi-dívat áruháza
86 Avenue A
NEW YORK.
(az 5-ik és 6-ik utcák között)
Olcso szabott arak!

HAJÓ VAGY VASUTIJEGYET VÁSÁROLNI AZ ÖSSZES VONALAKRA - PÉNZT KÜLDENI VAGY KÖZJEGYZŐI DOLGOK GYORS ELINTÉZÉSÉRE A LEGJOBB ÉS A LEGTÁNCOSABB FORDULNI

DEUTSCH BROS

TRAJN ÁRBEJYZÉKÉRT. BANKÁROKHOZ
319. E. HOUSTON ST. NEW YORK

A Francia forradalom 40 füzetből álló tudományos regény. Ára füzetként 5c, postán szállítva 6 cent. Megrendelhető a "Népakarat" könyvtárárszolgálatánál, 516 E. 6th St. New York.

NYUGTAZÁSOK.

Szeptember 13-tól 19-ig befolyt előfizetések:

Uj előfizetők:
\$100. St. Kohárt, Winburne. A. Szenes, Milwaukee. K. Jávorffy, San Francisco.
50c. L. Finta, City. A. Smith, San Francisco.
Folytatólagos előfizetők:
\$200. J. Junginger, St. Louis. J. Engly, Chicago.
\$100. J. Junginger, St. Louis. J. Fekete Newark. N. J. W. Weninger, Yungtown. Pankuch & Mihálkovits, L. Kiss, Elizabethport. D. Láng City. Szoc Szerv., Mc Keesport. D. Szilágyi, M. Stein, San Francisco. F. Basky, Palisades Park.

60c. J. Marossy, Hungary.
50c. J. Herkner, City. St. Marossy, Pittsburg. R. Hanna, A Pusztay, Elizabethport. J. Galaba, M. Galaba, Schenectady. Mrs. Keszler, B. Debreceny, Mc Keesport.

Felülfizetés:
Pindroch 30c. Jancsár \$1.00. XIII. oszt. 15.10

Pártadó:
Newark, O. \$2.50. Chicago-Burnside \$2.50.

A XIII. osztály jelentése a szeptember hó 12-én tartott Lassalle-ünnepéről.

Ünnepélyünk erkölcsileg nagyon jól sikerült. A mulatságon résztvevők együttese pártalul nyilvánult meg. Meg kell emlékeznünk a "Philadelphai Németajku Bánati Munkásegylet" dalárdájáról, amely az ünnepély sikerét leginkább előmozdította. Szép dalaival valóban meglepte a közönséget. Megemlékezést érdemel a Magyar Munkás Dalárda is buzgó közreműködéséért.

Ami az anyagi sikert illeti, azzal nem dicselkedhetünk, lévén a kapitalisták jóvoltából a legtöbb munkás nyomorban. Bevételünk volt \$36.20, kiadásunk 24.05. Egyenleg \$12.15, mely összeget a Népakarat javára elküldtük.

Parker Leó.

Az AMERIKAI MAGY. SZOCIALISTA MUNKÁS SZÖVETSÉG CHICAGO-I osztálya

1908 szeptember 27-én, a

TEUTONIAN TURNER GROVE

ban (Ashland Ave. és 53-ik St., sarkán NAGY

SZÜRETI MULATSÁGOT

rendez, melyre Chicago és környéke magyarságát tisztelettel meghívja a RENDEZÉSÉIG. KEZDETE DELUTAN 2 ÓRAKOR. BELÉPŐ-JEGY ÁRA 25c.

MEGHÍVÓ.

Van szerencsém a NÉPAKARAT olvasóit ez uton tisztelettel meghívni JUTALOM JÁTÉKOMRA, mely szeptember 27-én, vasárnap este a MANHATTAN LYCEUMBAN (66-68 E. 4th St.) lesz megtartva s mely alkalommal színr kerül Gárdonyi Géza 3 felvonásos betyártörténete

FEHÉR ANNA.

Előadás után tánc reggelig. BORSODI híres zenekara. Számos látogatást kér B. HALMAI FERIKE, a jutalmazandó.

Beldegreen

budapesti

fényképész

32 Avenue C

3-iku.sarok, New York

Izletes és jól kidolgozott képek 2 dollártól feljebb.

A munkáért juttok.

Nyitva vasár- és ünnepnapon is.

Tartós és puha bőrből készült szép Divatos Cipők

olcsó árban kaphatók a "UNION SHOE CO."-nál

Ave B. cor. 4th st. NEW YORK.

Péter Lajos

„Rákóczi Hall”-hoz címzett Vendéglő, Kávéház és Étterme.

— 4-ik utca 197, New York —

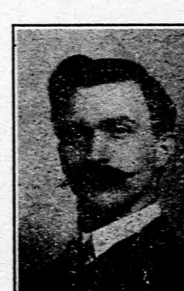
AJÁNLJA

KITÜNŐ MAGYAR KONYHÁJÁT.

Kitünő italok. Kitünő italok.

Alkalmos helyiség mulatságok, lakadalom vagy hasonló ünnepélyre.

A New Yorki Művészeti Szocialisták kedvelt gyűlékezési helye. Különböző munkás-lapok az elvtársak rendelkezésére állanak.

Katolin János

FÉNYKÉPESZ

3616 N. Broadway, St. Louis

Képek felvétele BÁRMILY időben reggel 8 órától este 8-ig rendelkezéskül KÉSŐBB is. Nagyobbítások, gombképek és képrámák kaphatók. Kis jegyek 25 drb. 25.

Kérem a magyarok pártfogását. Eladok hajójegyeket minden vonalra jutányos árban.

JOS. BERLOCK

FÉRFI SZABÓ

1118 Thirteenth Ave. East Oaklnd, Ca

Ugyes magyar szülész

Jergler Paula Budapest az egyetemen vizsgázott és a budapesti klinikán főbábo volt, sok évi gyakorlat után tanácsot és segélyt nyújt mindenben. 546 Washington Boulevard, Pauline St sarkán, Chicago, Ill. Telefon Seeley 3183.

TULY

az egyedüli magyar

FÉNYKÉPESZ

NEWARKON, N. J.

4 West Street.

Legfinomabb kivitelű fényképek tucatja \$2-től feljebb. Nyitva vasár- és ünnepnapokon is

HAJÓJEGYET VÁSÁROLNI-PÉNZT KÜLDENI LEGJOBBTÁNCOSABB ÉS LEGTÁNCOSABB FORDULNI

KISS EMIL

BANKÁR ÉS FÉNYKÉPESZ
NEW YORK 104 SECOND AVE.
FELMŰVÉSEK ÉS FÉNYKÉPESZ

Bevándorlók figyelmébe ajánlom

LIBERTY Szálloda

49 MERCER ST., Newark, N. J.

ÁRPÁD Szálloda

431 E. 6th St., New York, City.

Magyar bor és sör csarnok, kávéház és éttermetem.

Pool és billiard. - Tiszta szobák. - Hazai Népszava.

Bel- és külföldi lapok. A munkások találkozó helye.

A. ORAWETZ

Telephone 2993-79th

PILÁT F. MAGYAR SZÜLÉSNŐ

Budapest az egyetemen vizsgázott, sok évi gyakorlat után tanácsot és segélyt nyújt mindenben.

1443 Ave. A, New York.

RIZSÁK JÁNOS

közjegyző, pénzzárlító és váltó-intézet

Főüzlet 127 Second St., Passaic, N. J.

PÉNZT a legelőszobában és lehető leggyorsabban küld az O-hazába. Pénz bevitelét bármely hazai bankba kamattal és véteget elhelyezék és a betéti könyvet rövid időn belül kihatározzom. — Nemkülönb az O-hazában, árvasság nélkül, takarékpénztárnál, vagy magánoknál elhelyezett összegeket, Budapesti iródom utján díjtalanul kihatározzom, csupán a szükségesleg meghatalmazott hitelesítéséért számítok csekély díjat. — HAJÓJEGYKÉRT Európába és Európából Amerikába a legjobb hajókra adok el, az utasokat személyesen ismerek és a hűségem.

CSOMAGOKAT az O-hazából kihatározzom vagy oda szállítatok.

OKIRATOK szakszerűen, a törvénytellen. Jogi, hagyatéki, katonai, telekkönyvi, nemkülönb az azai sommas perekben és bármely más ügyvédi dolgokban eljár. Minden ügyben, úgy mint eddig, szentelt a le legnagyobb pontosságot igyek.

UTÁLAGAZÍTÁSSAL tanácsot és felvilágosítással INGYEN készítesselek és szívesen szolgálok.

Magyarországi iroda: Budapest, IV. Sztűt-útcá 6. sz.

Fiók-irodák: So. Bethlehem Pa., saját ház, Alpha, N. J., Wharton, N. J., — Franklin Furnace, N. J.

Telephone 1027 Orchard.

Dr. BIEBER E. LAJOS

magyar fogorvos

383 E. 8th Street

Ave. O és D között New York

Legkedveltebb és legnépszerűbb

ROTH SAMUEL

gyógyszertára a Megváltóhoz

125 Ave. A, cor. 8th St., New York,

Lilium Creme, Lilium szappan és por, szepiok, máj-felők, limlöhalyok, pattanások, ráncok eltávolítására

Lilium Creme az arcot finomítani, ifjítani, üdíteni, és általában a szép arcunk szépségét főtartani. Creme 40c. szappan 35c. por 65c. szesz 81.35

Ha verszágyha ha szédül a feje, ha gyöngye, ha nincs étvágya, ha légs, akkor csak a Róth-féle China vas-sóport használja, melynek ára 75c. 3 üveg 2 dollár.

Magyarországból most érkeztek a következők: Acacia Diana, Margit és Erzsébet Creme-k és szappanok, Nagy Bnyedi Dr. Gross, Dr. Shtulsky kenőcsök és szappanok, Juno paszta, Speick szappan, Diana és Blaha por, Kaladont, Egri viz, Indaszesz, Elsa fluid, Fortiféle sebtapasz Pserhofer és Kárpáti pilulák és számtalan más szer.

Tessék árjegyzékért írni. Magrendeléseknél tessék a pénzt előre beküldeni.

Magrendeléseknél tessék a pénzt előre beküldeni.

Bevándorlók figyelmébe ajánlja csinosan berendezett tiszta s jutányos áru SZOBÁIT

ROSTÁSSY REZSŐ 513 E 6th St.

a „Népakarat” szerkesztőségével szemben. NEW YORK.

Az elvtársaknak Magyarországból érkező leveleire díjmentesen adok felvilágosítást és kívánatra a hajónál megvárom őket.

ÉTTERMEM ÉS KÁVÉHAZAM

a magyarnyelvű öntudatos munkások kedvelt találkozó helye.

Izletes friss étkek. — Hazai billiard asztalok.

Bel- és külföldi pártlapok. Feltétlen megbízhatóság.

Felkérjük olvasóinkat, hogy szükségleteiket hirdetőinknél szerezzék be s a vásárlás alkalmával hivatkozzanak a NÉPAKARAT-ra.